

→ fugint 60 milions de persones, més que després de la Segona Guerra Mundial. Aquesta tragèdia està sobrepassant la humanitat?.

Un cercle viciós

L'expressió, implacablement morbosa, "més que després de la Segona Guerra Mundial", inspirada per l'ACNUR, no té sentit en primer lloc perquè després de la Segona Guerra Mundial la població del món era de tan sols 2.000 milions de persones. Si en aquell temps es calcula que hi havia uns 60 milions de refugiats a Europa, això representa un 3% de la població mundial, gairebé quatre vegades més que actualment. Per què l'ACNUR no escriu: "El percentatge de refugiats sobre la població mundial actualment és de menys d'una quarta part del que era en el període posterior a la Segona Guerra Mundial?". No n'hi ha prou amb 60 milions?

És un cercle viciós. L'ONU necessita diners i constantment fa tocs d'alarma. Però les seves dramatitzacions creen més por que voluntat d'ajuda als països i a l'opinió pública. També condueixen a la situació paradoxal que actors de dreta i esquerra de l'espectre polític fan servir la mateixa retòrica buida quan parlen baladrejant sobre el fenomen migratori. Les organitzacions humanitàries i l'esquerra afegeixen llenya al foc perquè volen inspirar compassió. Els populistes de dreta fan la mateixa fressa perquè volen atiar la por. El que costa de vendre és la veritat.

La veritat no és dolenta. Ha sigut dolenta durant molt de temps. Fins i tot ha sigut molt més dolenta temps enrere del que és avui dia. Però de cap manera no està "sobrepasant la humanitat", i per descomptat no està desbordant Europa. El problema es podria resoldre només que hi hagués la voluntat per fer-ho. ●

Traducció d'Arnau Figueras

De l'efecte crida' a l'efecte acordió'

L'any 2000, Catalunya, el País Valencià i les illes Balears sumaven poc més d'11 milions de persones. Al cap d'una dècada, van fregar els 14 milions, i ara, se situen una mica per damunt dels 13 milions. Un 'efecte acordió' lligat a l'auge econòmic i la crisi posterior.

Reportatge de Víctor Maceda

El boom urbanístic que va produir-se a l'Estat espanyol –i en especial, per les seues característiques, a Catalunya, el País Valencià i les illes Balears– va generar un altre boom, de caire demogràfic, que va multiplicar les xifres de població. La mà d'obra barata –no sols requerida a l'obra i els sectors que en depenien, sinó també al turisme, que va agafar encara més embranzida– va atraure centenars de milers de forans, principalment procedents del Magrib, Amèrica del Sud i l'Europa de l'Est.

Del 2000 al 2011, Catalunya va passar de tenir poc més de 6,2 milions d'habitants a tenir-ne 7,5, cosa que representava un increment del 17,3%; el País Valencià, que en tenia 4,1 milions, va enfilarse als 5,1 milions, amb una pujada del 20%, i les illes Balears, que l'any 2000 amb prou feines tenien 850.000 habitants, van saltar fins a 1,1 milions, amb un augment del 24%. Des del 2011, però, es detecta un retrocés gradual que afecta, sobretot, els nouvinguts llatinoamericans, una bona part dels quals han retornat al seu país d'origen.

Durant l'època de creixement poblacional, que va coincidir amb l'etapa de

govern de José Luis Rodríguez Zapatero, el PP va alertar de l'"efecte crida" que significava el procés de regularització d'immigrants patrocinat per l'executiu socialista. Els populars van relacionar l'arribada massiva de persones amb l'increment de la delinqüència, i en alguns casos, fins i tot, amb la saturació dels serveis públics. No obstant això, aquest gran contingent d'estrangers va compensar una piràmide d'edat força envellida, que amenaçava de posar en perill el sistema públic de pensions.

Ara bé, l'esclat de la bombolla immobiliària, que va comportar una aturada en sec del sector, ha tingut repercussions importants a nivell demogràfic. El darrer lustre, prop de 70.000 hispanoamericans han abandonat Catalunya, el País Valencià i les illes Balears. Si més no, aquesta és la dada que s'extrau de les estadístiques de l'INE, que no comptabilitzen, és clar, els ciutadans que han decidit abandonar el país però que no han sol·licitat la baixa al padró municipal corresponent.

En paral·lel a aquest fenomen, se n'ha produït un altre que també ha fet minvar la xifra total d'habitants. Alguns ajuntaments amb una mobilitat molt considerable –situats a la costa, sobretot– van

dur a terme una anàlisi exhaustiva del seu veïnat, porta per porta, amb l'objectiu de determinar si, efectivament, al municipi residien tantes persones com les que constaven al padró. Moltes de les baixes no havien estat tramitades per deixadesa o perquè això comportava uns ingressos més elevats en matèria de finançament local. En uns altres casos, els nouvinguts havien marxat sense deixar rastre. Havien demanat l'alta al seu dia per tal d'accedir als beneficis que això podia ocasionar-los, però, en canvi, no havien comunicat la baixa.

Aquesta depuració dels padrons ha afectat la població procedent de la resta d'Estats de la Unió Europea. Gent que ha mort però que hi continuava constant com a resident; d'altres que han emigrat per sempre més; alguns que només hi passen uns pocs mesos però que volien obtenir una targeta de transport gratuït... De casos, n'hi ha un munt, i en conjunt, han fet que la xifra d'uropeus comunitaris –sense comptar els de l'Estat espanyol, òbviament– s'haja reduït de més de 100.000 persones. Un dels exemples paradigmàtics és el de Torrevella (Baix Segura), que va passar de tenir prop de 110.000 persones a registrar-ne poc més de 90.000. Aquella bombolla fictícia també va esclatar.

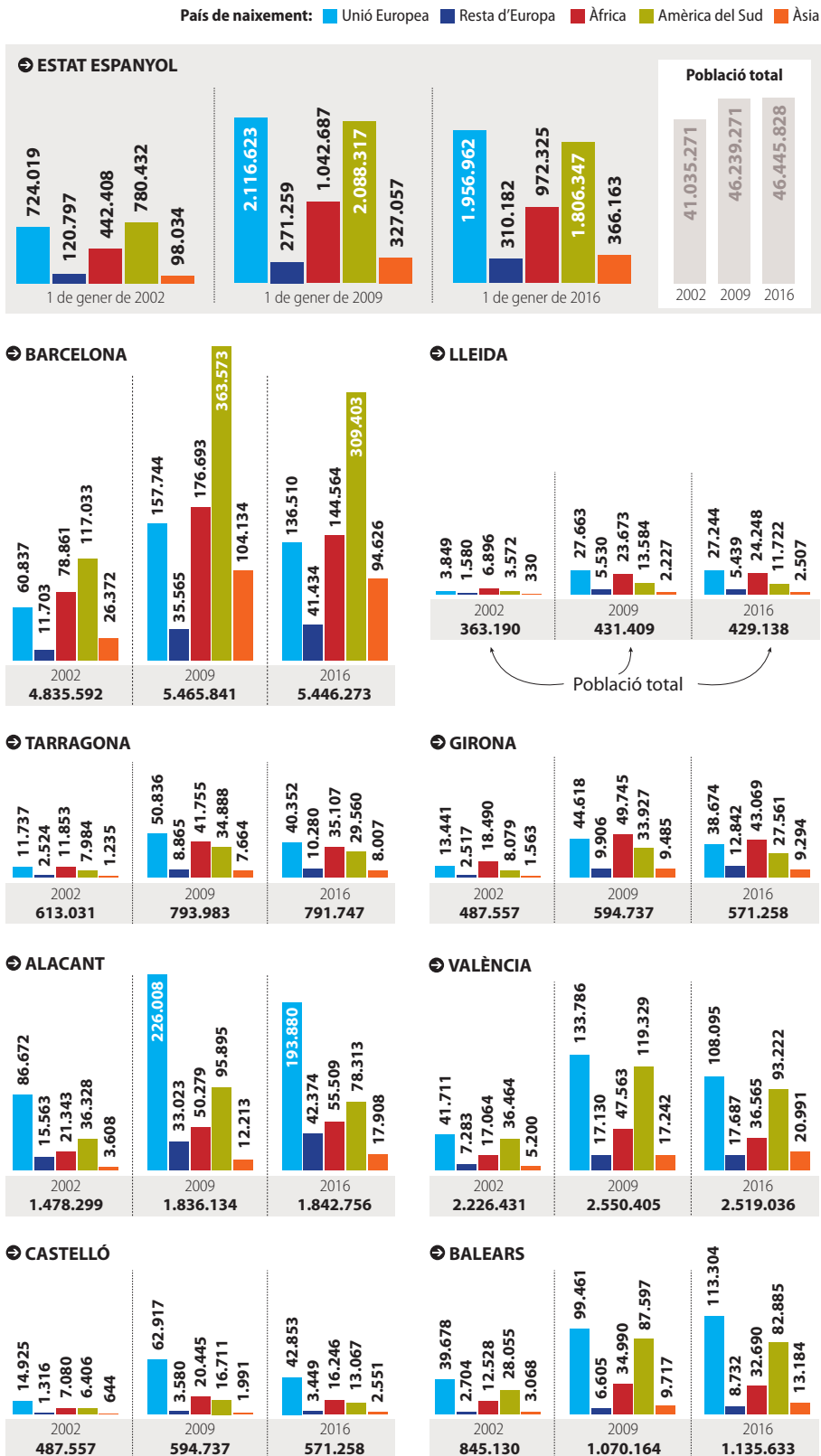
La pèrdua de ciutadans originaris d'Amèrica del Sud, el Magrib i de la UE, afegida a la baixa natalitat que continua caracteritzant Catalunya, el País Valencià i les Illes, ha fet que aquests territoris hagen perdut prop d'un milió d'habitants durant el darrer lustre. De prop de 14 milions, han passat a acollir-ne poc més de 13 milions. En tot cas, clarament per sobre dels 11 milions mal comptats que sumaven l'any 2000, i amb alguns casos simptomàtics, com ara l'increment de població russa i xinesa, els dos grans focus d'arribada de població forana, ara mateix, per bé que a un ritme molt inferior al dels romanesos, equatorians o colombians de la dècada passada.

Castelló com a símbol

L'any 2000, la demarcació de Castelló comptava únicament 606 romanesos. L'any 2005, ja n'eren més de 28.000, i el 2010, cinc anys després, prop de 52.000. De fet, a l'Estat espanyol, únicament n'hi havia més a Madrid. L'any 2015, però, la xifra va caure de manera estrepitosa, →

La pujada i la caiguda

Evolució de la població a l'Estat espanyol, Catalunya, el País Valencià i les illes Balears en el segle XXI.

Font: INE

Els orígens més comuns

País de naixement més freqüent (sense comptar l'Estat espanyol) dels residents a Catalunya, el País Valencià i les illes Balears.

2005 2010 2015

BARCELONA

MAR	97.373	MAR	132.166	MAR	127.797
ARG	34.374	ARG	51.578	ARG	45.569
EQU	76.735	EQU	83.584	EQU	74.636
PERÚ	25.094	PERÚ	46.862	PERÚ	45.610
COL	29.918	COL	44.052	COL	43.315
BOL	20.042	BOL	47.152	BOL	39.570
XINA	21.933	XINA	35.491	XINA	38.540
PAQ	18.149	PAQ	31.557	PAQ	38.090
ROM	15.383	ROM	33.255	ROM	30.740
R. DO	11.962	FRA	33.280	FRA	30.518

LLEIDA

MAR	9.330	MAR	13.689	MAR	13.757
ROM	6.925	ROM	20.588	ROM	20.981
COL	2.557	COL	3.839	COL	3.698
BUL	1.227	BUL	2.298	BUL	2.180
UCR	2.006	UCR	2.774	UCR	2.659
ALG	1.934	ALG	2.221	ALG	2.078
EQU	1.540	EQU	1.828	EQU	1.604
SEN	1.600	SEN	3.013	SEN	3.287
MALI	1.112	BRA	2.283	GAM	1.594
ARG	1.075	POR	2.336	R. DO	1.722

GIRONA

MAR	24.927	MAR	35.419	MAR	35.048
ROM	4.861	ROM	13.447	ROM	12.989
GAM	4.692	GAM	6.876	GAM	7.382
ARG	4.927	ARG	7.290	ARG	6.181
FRA	3.912	FRA	9.874	FRA	8.543
ALE	3.254	ALE	5.331	ALE	3.750
EQU	3.161	IND	4.366	IND	4.422
COL	3.578	COL	5.933	COL	5.525
R. UN	2.632	HON	6.397	HON	8.843
RUS	2.492	R. UN	4.302	RUS	5.837

TARRAGONA

MAR	22.105	MAR	34.791	MAR	32.734
ROM	11.095	ROM	26.212	ROM	20.169
ARG	5.639	ARG	7.615	ARG	6.417
FRA	3.932	FRA	5.044	FRA	4.233
ALE	3.140	ALE	4.144	COL	7.793
COL	5.604	COL	8.485	EQU	4.228
EQU	4.148	EQU	4.801	R. UN	3.167
R. UN	2.851	R. UN	4.708	XINA	2.997
XINA	1.655	XINA	3.165	RUS	3.055
URU	1.554	BRA	3.352	PA	3.097

VALÈNCIA

EQU	29.118	EQU	29.326	EQU	24.473
MAR	16.136	MAR	24.197	MAR	23.260
FRA	21.246	FRA	23.936	FRA	21.745
ROM	19.139	ROM	50.034	ROM	44.677
BUL	13.673	BUL	22.513	BUL	16.968
ARG	14.231	ARG	16.867	ARG	13.854
COL	18.042	COL	24.030	COL	21.947
BOL	9.108	BOL	20.073	BOL	14.301
R. UN	7.819	R. UN	12.163	R. UN	8.514
ARG	6.417	XINA	8.470	XINA	10.224

CASTELLÓ

ROM	28.357	ROM	51.786	ROM	37.709
MAR	10.197	MAR	16.399	MAR	15.104
ARG	2.039	ARG	2.505	ARG	2.083
COL	4.043	COL	5.407	COL	4.700
EQU	2.132	EQU	2.338	EQU	1.918
FRA	3.372	FRA	3.975	FRA	3.492
ALE	2.013	ALE	2.611	ALE	1.911
ALG	1.725	ALG	2.103	ALG	2.121
R. UN	1.245	R. UN	2.051	R. UN	1.462
BRA	1.240	BRA	2.198	BRA	1.495

ALACANT

ALE	31.485	ALE	38.080	ALE	21.646
MAR	25.221	MAR	34.607	MAR	36.114
R. UN	78.122	R. UN	127.569	R. UN	84.470
COL	20.650	COL	23.518	COL	21.645
EQU	26.029	EQU	24.018	EQU	20.294
ARG	17.868	ARG	19.843	ARG	16.420
FRA	15.055	FRA	17.902	FRA	15.546
P. BA	11.120	ROM	30.934	ROM	24.972
ROM	12.137	P. BA	15.604	RUS	15.727
BEL	9.252	BUL	12.173	ALG	15.679

BALEARS

ALE	21.617	ALE	35.888	ALE	22.322
R. UN	13.964	R. UN	23.579	R. UN	17.432
MAR	14.995	MAR	22.899	MAR	22.700
ARG	15.553	ARG	24.413	ARG	21.910
EQU	15.647	EQU	15.804	EQU	15.101
COL	9.187	COL	12.883	COL	13.442
BUL	4.049	BUL	8.721	BUL	7.197
FRA	4.765	FRA	10.321	FRA	8.425
URU	4.400	ROM	12.088	ROM	11.763
ITA	3.659	ITA	7.485	ITA	8.700

ALE: Alemanya, ARG: Argentina, ALG: Algèria, BEL: Bèlgica, BOL: Bolívia, BRA: Brasil, BUL: Bulgària, COL: Colòmbia, EQU: Equador, FRA: França, GAM: Gàmbia, HON: Hondures, IND: Índia, ITA: Itàlia, MAR: Marroc, PAK: Pakistan, P. BA: Països Baixos, POR: Portugal, R. UN: Regne Unit, R. DO: República Dominicana, ROM: Romania, RUS: Rússia, SEN: Senegal, UCR: Ucraïna, URU: Uruguai.

Font: INE

→ fins als 37.700 habitants, i l'erosió no s'ha aturat, ni de bon tros. L'última dada oficial aportada per l'INE parla de 35.800 romanesos a les comarques castellanenques, on l'*efecte acordió* provocat per l'època de les vaques grasses –en aquest cas, estretament lligat al sector del taullell– i l'arribada de les vaques magres –producte de la crisi econòmica– és patent com enlloc més.

A València i Alacant també ha marcat un percentatge gens negligible de romanesos, però la migració s'ha percebut més en el cas dels equatorians. Del 2010 al 2015, València va passar de tenir-ne gairebé 30.000 a menys de 25.000, i Alacant, de 24.000 a 20.000. A València, en aquell mateix període, la xifra de bolivians va caure de 20.000 a 14.000, i la de búlgars, de 22.000 a 17.000. A Alacant, la revisió detallada del padró va causar una baixada copiosa tant de britànics –de 127.000 a 84.000– com d'alemanys –de 38.000 a menys de 22.000–, igual com va succeir a les illes Balears, on del 2010 al 2015 la xifra d'alemanys va caure de 35.000 a 22.000, i la de britànics, de 23.000 a 17.000.

A les Illes, per contra, la població equatoriana i colombiana és força més estable, pels volts dels 15.000 i dels 13.000 membres, i la romanesa tampoc no ha experimentat una caiguda rellevant, atès que a penes ha perdut 300 integrants els darrers cinc anys.

Pel que fa a la població marroquina –la principal colònia estrangera al conjunt de Catalunya, el País Valencià i les Balears–, també presenta una estabilitat destacable. Del 2010 al 2015, per exemple, la població marroquina de les Illes va mantenir-se pràcticament intacta –22.000 persones–, i al País Valencià, amb petites fluctuacions depenent de la demarcació, la xifra global de persones originàries del Marroc tampoc no va patir cap descens, sinó que va mantenir-se a l'entorn dels 75.000 habitants. Els marroquins tampoc no han abandonat Catalunya: el 2010 n'hi havia 214.000, i cinc anys més tard, el 2015, uns 207.000.

Platja de la Malva-rosa (València).

Lleida, inamovible

De les demarcacions catalanes, la que ofereix unes dades més fixes és la de Lleida. Hi ha una presència inalterada de romanesos (20.000), marroquins (13.000), colombians (3.700), senegalesos (3.200), ucraïnesos (2.700), búlgars (2.200) i algerians (2.100). Darrerament, això sí, s'ha registrat un augment cridaner de població portuguesa (en són 2.300), de la República Dominicana (1.700) i de Gàmbia (1.600).

Girona tampoc no ha perdut gaire població estrangera. En alguns casos, fins i tot n'ha rebut més. Els hondurenys (de 6.400 a 8.800) i els gambians (de 6.800 a 7.300) van continuar establint-se a les comarques gironines, malgrat la crisi econòmica galopant. De la seua banda, a Tarragona, com a la veïna Castelló, l'eixida de romanesos ha estat notable (dels 26.000 que hi havia el 2010, van passar a ser-ne 20.000, el 2015), però també s'hi ha detectat un augment de ciutadans russos i pakistanesos.

A Barcelona, la població més fixada al territori és la peruana: el 2010 tenia 46.000 residents, i el 2015, en tenia 45.000. La colònia romanesa tampoc no ha emigrat –de 33.000 a 30.000– i la xinesa i la pakistanesa fins i tot han vist incrementada la seua presència, en aquell lustre. En aquest cas, la principal pèrdua de població té a veure amb la oriünda de Bolívia (de 47.000 a 39.000) i l'Equador (de 83.000 a 74.000).

El "Som 6 milions" que va popularitzar la Generalitat de Catalunya dels temps de Jordi Pujol va quedar fet miques durant el 2005, quan el Principat va trencar aquella barrera. Del sis milions, es va passar als set, i ara en són set i mig. Catalunya i les Illes difícilment cauran per sota de la barrera dels set milions i del milió, que van trencar el 2005. El País Valencià, per contra, va trencar la tanca dels cinc milions el 2007, i va quedar novament per sota el 2015, i no s'ha recuperat, almenys de moment. ●